

Rekomendacja nr 22/2013

Prezesa Agencji Oceny Technologii Medycznych

z dnia 4 lutego 2013 r.

w sprawie zasadności wydawania zgód na refundację produktu leczniczego Cortef (hydrokortyzon), tabletki 10 mg, we wskazaniu: wielohormonalna niedoczynność przysadki

Prezes Agencji rekomenduje uznanie za zasadne wydawanie zgód na refundację ze środków publicznych produktu leczniczego Cortef (hydrokortyzon), tabletki 10 mg, we wskazaniu leczenie wielohormonalnej niedoczynności przysadki.

Uzasadnienie rekomendacji

Prezes Agencji, podziela Stanowisko Rady Przejrzystości¹, iż dzieci z wielohormonalną niedoczynnością przysadki powinny w okresie wzrastania otrzymywać leczenie substytucyjne w postaci najmniejszych dawek hydrokortyzonu, powtarzanych dwu lub trzykrotnie w ciągu doby, naśladując w ten sposób naturalny cykl wydzielania hormonów kory nadnerczy. W Polsce dostępne są jedynie tabletki zawierające 20 mg hydrokortyzonu, co u dzieci bardzo utrudnia właściwe dawkowanie. Istotny jest też fakt, że nadmierne dawkowanie powoduje niepożądane następstwa, do których należą zwiększone ryzyko chorób układu krążenia, zaburzeń metabolizmu węglowodanów oraz ubytku masy kostnej.

Przedmiot wniosku

Zlecenie Ministra Zdrowia dotyczy zbadania zasadności wydawania zgód na refundację produktu leczniczego Cortef (hydrokortyzon), tabl. 10 mg, we wskazaniu: wielohormonalna niedoczynność przysadki, w trybie art. 39 ust. 3 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych, dotyczącego produktów leczniczych nieposiadających pozwolenia na dopuszczenie do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i sprowadzanych z zagranicy na warunkach określonych w art. 4 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne.

Wnioskowany produkt leczniczy nie jest zarejestrowany w procedurze centralnej (EMA) i jest sprowadzany z zagranicy dla ratowania życia lub zdrowia pacjenta, bez konieczności uzyskiwania pozwolenia na dopuszczenie do obrotu (zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 6 września 2001 roku Prawo farmaceutyczne, Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271).

Problem zdrowotny

Niedoczynność przysadki to zespół objawów związanych z niedoborem jednego lub kilku hormonów przysadkowych. Niedoczynność może być wynikiem uszkodzenia samej przysadki albo podwzgórza, a znacznie rzadziej wyrazem wad wrodzonych lub rozwojowych. Wyróżnia się następujące przyczyny niedoczynności przysadki:

- nowotwory: przysadki (gruczolaki, torbiele), podwzgórza (czaszkogardlak, zarodczak), okolicy skrzyżowania wzrokowego (oponiak, glejak), przerzuty nowotworowe (najczęściej raka piersi);
- urazy czaszki i uszkodzenia jatrogenne: pourazowe uszkodzenie podwzgórza lub szypuły przysadki, śródoperacyjne uszkodzenie szypuły lub przysadki, popromienna martwica lub uszkodzenie podwzgórza lub przysadki;
- zaburzenia naczyniopochodne: poporodowa martwica przysadki (zespół Sheehana), udar przysadki, tętniak tętnicy szyjnej wewnętrznej;
- zmiany zapalne i naciekowe: ziarniakowe w przebiegu sarkoidozy, gruźlicy, kiły, histiocytozy, ziarniakowatości z zapaleniem naczyń (Wegenera), zapalenie limfocytowe (autimmunologiczne), zapalenie mózgu lub opon mózgowo-rdzeniowych;
- zaburzenia wrodzone lub rozwojowe: niedorozwój części gruczołowej lub szypuły przysadki, przepukliny mózgowia (m.in. zespół pustego siodła)
- izolowane niedobory hormonów: GH, gonadotropin (w przebiegu zespołu Kallmanna – brak GnRH), izolowane niedobory ACTH, TSH i PRL (bardzo rzadko) (Szczeklik 2012).

Obraz kliniczny niedoczynności przysadki zależy od wieku, w którym wystąpiła, etiologii i czasu trwania choroby oraz zakresu niedoborów hormonalnych. Jeżeli niedoczynność przysadki powstaje w życiu płodowym lub w pierwszych latach po urodzeniu, z reguły w pierwszej kolejności pojawia się upośledzenie komórek somatotropowych.

W przypadku niedoboru GH już od 1 r.ż. obserwuje się zmniejszenie szybkości wzrastania, drobne ręce i stopy oraz stosunkowo duże, wypukłe czoło (zaburzona proporcja między twarzoczaszką i mózgowczaszką). U osób dorosłych objawy niedoboru GH są zazwyczaj słabiej wyrażone.

Nagły niedobór ACTH jest bezpośrednim zagrożeniem dla życia. Przyczyną ujawnienia się niedoboru ACTH może być nagłe zwiększenie zapotrzebowania na GC w sytuacji stresu lub zakażenia. Niedobór TSH prowadzi do wtórnej niedoczynności tarczycy, niedobór gonadotropin wywołuje hipogonadyzm a niedobór prolaktyny jest przyczyną zahamowania laktacji i zdarza się najczęściej w przebiegu poporodowej martwicy przysadki (zespół Sheehana) (Szczeklik 2012).

Według oszacowań w polskiej populacji wielohormonalna niedoczynność przysadki (WNP) jest rzadka i występuje z częstością zbliżoną do 1 na 100 000. W grupie 51 dzieci z WNP główną składową był niedobór hormonu wzrostu, w dalszej kolejności deficyt gonadotropin (35 z 51), a dopiero po nich niedobór TSH (31 z 51), ACTH (17 z 51) i prolaktyny (2 z 51) (Kucharska 2012).

Aktualnie obowiązująca praktyka kliniczna

Terapia polega na wyrównaniu niedoborów hormonalnych lub leczeniu wtórnej niedoczynności obwodowych gruczołów dokrewnych. Leczenie przyczynowe dotyczy choroby, która doprowadziła do uszkodzenia przysadki (Szczeklik 2012).

Chorzy otrzymujący odpowiednie leczenie substytucyjne pozostają w dobrym stanie zdrowia, jednak śmiertelność w tej grupie, niezależnie od przyczyn niedoczynności przysadki, jest większa w porównaniu z populacją ogólną – standaryzowany współczynnik umieralności dla mężczyzn wynosi 2,0 a dla kobiet 2,8. W przypadku nowotworów złośliwych OUN powodujących niedoczynność przysadki rokowanie zależy od rodzaju i zaawansowania nowotworu (Szczeklik 2012).

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez ekspertów klinicznych obecnie w Polsce do leczenia stosuje się preparat hydrokortyzon w tabletkach po 20 mg. Dla najmłodszych pacjentów wykonuje aptecznie proszki z małą dawką hydrokortyzonu (2 – 4 mg / dawka). W terapii substytucyjnej osi

przysadki (tarczyca) stosuje się preparaty GH, desmopresynę, syntetyczne preparaty hormonów tarczycy, hydrokortyzon, testosteron.

Opis wnioskowanego świadczenia

Cortef (hydrokortyzon) należy do kortykosteroidów do stosowania wewnętrznego. Zawiera substancję czynną hydrokortyzon, który jest naturalnie występującym glukokortykosteroidem, wpływającym na utrzymanie gospodarki sodowej w organizmie. Hydrokortyzon stosowany jest w terapii zastępczej niedoboru hormonów kory nadnerczy. Syntetyczne analogi hydrokortyzonu stosowane są jako leki przeciwzapalne w wielu chorobach.

Dotychczas (dane dotyczą roku 2012) w ramach importu docelowego Departament Polityki Lekowej i Farmacji Ministerstwa Zdrowia procedował w sprawie leku Cortef w liczbie jak poniżej:

- Liczba wniosków - refundacja - 250
- Liczba zgód na sprowadzenie – 316 (liczba zaakceptowanych opakowań)
- Liczba zgód na refundację - 221

Efektywność kliniczna

Nie odnaleziono badań dotyczących wnioskowanego wskazania.

Bezpieczeństwo stosowania

Producent wskazuje na następujące działania niepożądane, bez uwzględnienia częstości ich występowania:

- zaburzenia płynów i elektrolitów: zatrzymanie sodu, zatrzymanie płynów, zastoinowa niewydolność serca, zasadowica hipokaliemiczna, nadciśnienie.
- zaburzenia mięśniowo-szkieletowe: osłabienie mięśni, miopatia, utrata masy mięśniowej, osteoporoza, zerwanie ścięgna, szczególnie ścięgna Achillesa, złamania kompresyjne kręgow, aseptyczna martwica głowy kości udowej i ramiennej, patologiczne złamania kości długich.
- zaburzenia przewodu pokarmowego: wrzody żołądka z możliwością perforacji i krwotoku, zapalenie trzustki, wzdęcia, wrzodziejące zapalenie przełyku, wzrost aktywności aminotransferazy alaninowej (ALT, AIAT), aminotransferazy asparaginianowej (AST, AspAT), i fosfatazy alkalicznej powinien być monitorowany podczas leczenia kortykosteroidami.
- zaburzenia dermatologiczne: utrudnione gojenie ran, cienka delikatna skóra, wybroczyny, rumień twarzy, zwiększone pocenie, może hamować reakcje testów skórnych.
- zaburzenia neurologiczne: bóle i zawroty głowy, podwyższone ciśnienie śródczaszkowe, drgawki.
- zaburzenia wewnątrzwydzielnicze: rozwój choroby Cushinga, zatrzymanie wzrastania u dzieci, wtórne zahamowanie reakcji kory nadnerczy i przysadki, szczególnie w okresach wzmożonego stresu, jak również urazów, zabiegów chirurgicznych lub choroby, zaburzenia miesiączkowania, zmniejszona tolerancja węglowodanów, przejawy utajonej cukrzycy, zwiększone zapotrzebowanie na insulinę lub doustne leki hipoglikemizujące u chorych na cukrzycę.
- zaburzenia oczne: zaćma, zwiększone ciśnienie wewnątrzgałkowe, jaskra, wytrzeszcz.
- zaburzenia metaboliczne: ujemne saldo azotu z powodu zwiększonego katabolizmu białek

Stosunek kosztów do efektów zdrowotnych

Nie dotyczy.

Wpływ na budżet płatnika

Nie oszacowano wpływu na budżet płatnika publicznego z powodu braku danych.

Omówienie rekomendacji wydawanych w innych krajach w odniesieniu do ocenianej technologii

Odnaleziono dwie rekomendacje kliniczne dotyczące stosowania dotyczące leczenia chorych z wielohormonalną niedoczynnością przysadki (Schneider 2007, Becker 2002).

Wszystkie rekomendacje pozytywnie oceniały stosowanie hydrokortyzonu w powyższych wskazaniach. Hydrokortyzon zalecany jest zarówno w leczeniu dzieci, jak i dorosłych. Zalecany jest również w leczeniu kobiet w ciąży z uwagi na to, że nie przenika do łożyska.

H. J. Schneider, G. Aimaretti, I. Kreitschmann-Andermahr, G.-K. Stalla, E. Ghigo (Schneider 2007)

Z uwagi na to, że niedobór GC może stanowić zagrożenia dla życia, terapia zastępcza powinna być rozpoczęta jak najszybciej po rozpoznaniu niedoboru hormonów. Zaleca się następujące dawkowanie hormonów w terapii zastępczej przy niedoborze ACTH:

- 10 – 25 mg hydrokortyzonu dziennie (w 2 – 3 dawkach na dzień)
- 25 – 37,5 mg octanu kortyzonu.
- 100 – 150 mg / dzień - w sytuacjach zwiększonego zapotrzebowania (operacja chirurgiczna, infekcja, itp.)

Należy leczyć najniższą niezbędną dawką eliminującą objawy choroby. Należy zwiększyć dawkę w okresie ciąży.

Principles and Practice of Endocrinology and Metabolism, K.L. Becker, C.R. Kahn, R.W. Rebar Lippincott Williams & Wilkins Publishers (Becker 2002)

Lekarz powinien przeprowadzić odpowiednie badania diagnostyczne pacjenta i podjąć leczenie wyłącznie w sytuacji, gdy poziom hormonów znajduje się na pograniczu normy lub poniżej jej. W sytuacji, gdy niedobór hormonów przysadki skorelowany jest z drugorzędowym niedoborem hormonów obwodowych, zaleca się substytucję hormonów obwodowych np. kortyzolu zamiast hormonów przysadki, w tym przypadku ACTH.

Substytucja glikokortykosteroidów:

Kortyzol (np. hydrokortyzon) lub kortyzon może być użyty w terapii zastępczej. Kortyzol stosowany jest w niedoczynności nadnerczy i zazwyczaj podawany jest w dawce 30 mg / dzień podzielonej na dwie dawki dobowe (20 mg rano oraz 10 mg wieczorem). Pacjenci o niskiej masie mogą przyjmować kortyzol w dawce 20 mg dziennie (dwie dawki po 10 mg). Takie dawkowanie przewyższa naturalną sekrecję dzienną kortyzonu, lecz dawkowanie takie uwzględnia straty w absorpcji leku oraz obniżoną wydajność hormonu wynikającą w braku odzwierciedlenia naturalnego rytmu jego wydzielania. Kortyzon jest stosowany zamiennie z kortyzolem, przy uwzględnieniu zasady, że 25 mg kortyzonu odpowiada 20 mg kortyzolu. Kortyzol jest preferowany u pacjentów z chorobami wątroby z uwagi na to, że transformacja kortyzonu do kortyzolu przebiega w tym organie.

Nie odnaleziono rekomendacji odnoszących się do refundacji hydrokortyzonu w ocenianym wskazaniu ze środków publicznych.

Podstawa prawna rekomendacji:

Rekomendacja nr 22/2013 w sprawie zasadności wydawania zgód na refundację produktu leczniczego Cortef (hydrokortyzon), tabletki 10 mg, we wskazaniu: wielohormonalna niedoczynność przysadki została przygotowana na podstawie zlecenia Ministra Zdrowia z dnia 09.01.2013 r. (MZ-PLD-460-17184-6/AL/12), uzupełnionego pismem z dnia 24.01.2013 r. (MZ-PLD-460-17875-1/AL/13) oraz po uzyskaniu stanowiska Rady Przejrzystości nr 29/2013 z dnia 4 lutego 2013 w sprawie zasadności wydawania zgody na refundację produktu leczniczego Cortef (hydrokortyzon) we wskazaniu: leczenie wielohormonalnej niedoczynności przysadki.

Piśmiennictwo

1. Stanowisko Rady Przejrzystości nr 29/2013 z dnia 4 lutego 2013 w sprawie zasadności wydawania zgody na refundację produktu leczniczego Cortef (hydrokortyzon) we wskazaniu: leczenie wielohormonalnej niedoczynności przysadki
2. Raport Nr: AOTM-RK-0431-1/2013 Cortef (hydrokortyzon) tabletki 10 mg, we wskazaniach: leczenie wrodzonego przerostu nadnerczy z utratą soli oraz wielohormonalnej niedoczynności przysadki. Raport ws. zasadności wydawania zgody na refundację produktu leczniczego